

frank wedekind

procitnutí jara

Frank Wedekind

Procitnutí jara

Dětská tragédie o třech dějstvích

Překlad: Petr Kopta

Režie a hudba: Michal Lang

Scéna: David Bazika

Kostýmy: Marta Roszkopfová

Dramaturgie: Tomáš Vůjtek

OSOBY A OBSAZENÍ:

Paní Bergmannová **Dana Fialková**

Vendulka Bergmannová **Tereza Dočkalová**

Paní Gaborová **Alena Sasínová-Polarczyk**

Pan Gabor
a Melichar, jejich syn **Michal Čapka**

Soukromník Stiefel
a Mořic Stiefel, jeho syn **Michal Moučka**

Jeník Rilow, gymnasista **Albert Čuba**

Arnošt Róbel, gymnasista,
a Helmut, chovanec polepšovny **Vladislav Georgiev**

Ota, gymnasista,
a Ruprecht, chovanec polepšovny,
a též Pastor Břicháček **Marek Cisovský**

Jiří, gymnasista,
a Gaston, chovanec polepšovny **Vojtěch Lipina j.h.**

Tea, školačka **Vendula Nováková j.h.**

Marta, školačka **Tereza Cisovská**

Ilsa, školačka, a Matka Schmidtová **Lenka Ouhřabková j.h.**

Ředitel Suchopár a Zdravotní rada
Svobodný pán Mudr. Prášek z Práškova
a také Zakuklený pán **René Šmotek**

Premiéra: Sobota 18. října 2008 v 18.30 hodin

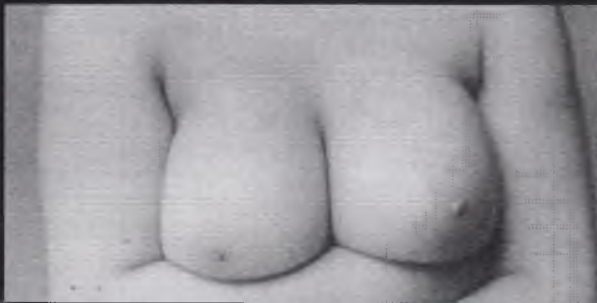
Frank Wedekind (24. 7. 1864 – 9. 3. 1918)

Německý básník, dramatik, herec, loutnista, kytarista, skladatel, spisovatel, recitátor, redaktor, režisér a zpěvák, který ve své tvorbě neúprosně parýřoval morální pokrytectví a obhajoval sexuální svobodu. Vilémovské Německo se jej snažilo pomocí neustálých cenzurních zásahů umlčet, čímž paradoxně přispívalo k jeho rostoucí popularitě. Proslavily jej především „skandální“ hry Procitnutí jara (1891) a Lulu (první díl z roku 1895 nese název Duch země, druhý je z roku 1904 a má titul Pandořina skříňka), která byla později zhudebněna Albanem Bergem. Erotické téma se objevuje také v jeho povídkách, navíc je obohaceno i o autobiografické prvky (v češtině v souboru Flirt a jiné povídky). Jako básník se dopustil urážky císařského majestátu, když napsal satiru na státní návštěvu Viléma II. a jeho pobyt v Palestině. Napsal si k ní i hudbu a skladba vyšla v mnichovském časopise Simplicissimus (do nějž pravidelně přispíval), což mu posléze vyneslo šest měsíců pevnostního vězení při zmírněném režimu. Rád vystupoval v kabaretech, přičemž nejvýznamnější bylo jeho první angažmá v mnichovském kabaretě Jedenáct popravčích. Sám se doprovázel na loutnu či na kytaru a ve své tvorbě vycházel často z jarmarečních písní (hudební talent zdědil z matčiny strany, její sestra byla zpěvačkou vídeňské Dvorní opery). Svým projevem ovlivnil mnohé, pro divadelní dějiny je však zásadní, že jím byl okouzlen i mladý Bertolt Brecht. Skutečným hitem se v Jedenácti popravčích stala Wedekindova Ilse, balada o svedené dívce, které se však v roli utěšitelky osamocенých mužů velmi zalíbilo, a proto se v závěru písně upřímně vyzná, že „přestanou-li mě mít rádi, pak nechci už nic, leda hrob!“. O Wedekindově vztahu k literární reklamě dobře vypovídá skutečnost, že jako Popravčí odmítl přijmout povinný mystifikační pseudonym. „K čemu pseudonym? Když to člověk dělá, pak ne proto, aby se schovával, ale aby se stal známým.“ Je jím dodnes.

Benjamin Franklin Wedekind se narodil 24. července roku 1864 v Hannoveru jako druhé ze šesti dětí lékaře Friedricha Wilhelma Wedekinda a varietní umělkyně Emilie Kammererové (až od roku 1891 se pod svá díla podepisuje jako Frank Wedekind). Rodiče se vrátili z Ameriky krátce před porodem, dva roky po sňatku, který přes značný věkový rozdíl uzavřeli v San Francisku (nevěsta byla o třiadvacet let mladší než ženich). Wedekindův otec se již od gymnaziálních let politicky angažoval a v revolučním roce 1848 se jako dopisovatel různých listů zúčastnil zasedání Frankfurtského parlamentu. Po porážce revoluce emigroval do USA, kde se mu během patnácti let podařilo zbohatnout obchodováním s pozemky. Po návratu z Ameriky vstoupil znovu do politiky, tentokrát jako odpůrce Bismarckovy velkopruské koncepce, a znechucen Bismarckovým vítězstvím emigroval

i s rodinou do Švýcarska, když krátce předtím koupil v kantonu Aargau zámek Lenzburg.

V tomto malebném prostředí vyrůstal Wedekind od svých osmi let a místní realie pak použil i jako kulisu některých svých povídek (Marianna, Starý nápadník a především slavný Požár v Egliswylu). Zámeckou idylku však narušovaly časté konflikty s otcem, kterému byly proti myslí liberálnější názory jeho mladé manželky, byť svou ženu i nadále respektoval a ctil. Manželé Wedekindovi tvořili vskutku nekonvenční pár, šlo spíše o dvojici rovnocenných a navzájem na sobě nezávislých individualit, a úctu k individualitě a vlastnímu názoru později Frank Wedekind vštěpoval i svým dětem (jeho dcera

Pamela ve svých vzpomínkách uvádí, jak ji otec instruoval před vstupem do školy: „Doufám, že nejsi tak pošetilá, abys považovala za pravdivé všechno, co ti tam budou vyprávět.“). Neshody s otcem se především týkaly studia, neboť podle Wilhelma Wedekinda mělo být synovým cílem studium práv, zatímco Franklin Wedekind viděl své štěstí v literární dráze (v roce 1884 začal studovat v Lausanne německou a francouzskou literaturu, ale na otcovo naléhání přešel na práva do Mnichova). Roztržka vrcholí v roce 1886 odchodem z Lenzburgu a mladý Wedekind přijímá místo vedoucího reklamního a tiskového oddělení u nově založené firmy na polévkové koření Julia Maggiho. Do roka a do dne se s otcem usmíří a zapíše se znovu na práva, tentokrát na univerzitu v Curychu, kam dochází až do otcovy smrti v roce 1888.

Dědictví po otci umožnilo Wedekindovi, aby se v roce 1889 přestěhoval do Mnichova, uměleckého a kulturního centra tehdejšího Německa, v jehož uvolněné a svobodné atmosféře (přinejmenším ve srovnání s pruským Berlínem) napsal své první drama, dětskou tragédii *Procitnutí jara* (*Frühlings Erwachen*, *Eine Kindertragödie*, 1891).

V *Procitnutí jara* už Wedekind představuje svůj vlastní dramatický styl, založený na volně propojených scénách, které tvoří samostatné obrazy, často bez přímé kauzální spojitosti (tato technika má svůj původ u George Büchnera a jeho *Vojcka*). Vydrálý je zde už i jeho dramatický jazyk, plný poetických obrátů i brilantních formulací (některé repliky zdomácněly jako bonmoty), stejně dobře schopný parodie jako básnického vyjádření. Kaskády krátkých vět udávají promluvám až revolverový rytmus, který se vzápětí zkonejší a zváží v lyrizujících a filozofujících, hlavně však pseudofilozofujících pasážích. Závěrečná, hřbitovní scéna si svou groteskní fantazií v ničem nezadá se surrealistickými obrazy. Wedekind už ve své prvotině opouští divadelní klišé své doby a objevuje novou formu, která předjímá vývoj moderního dramatu od expresionismu až k absurdnímu divadlu.

Pokud jde tedy o formu hry, je jisté, že Wedekind své současníky předběhl, ale pokud jde o téma, je nutno říci, že je přímo zaskočil! Takovou míru otevřenosti v dosud důsledně tabuizované sexuální oblasti si ve vilémovském Německu ještě nikdo nedovolil. Pokrytectví se stalo mravní normou a ve jménu „slušnosti“ a „kulturnosti“ byly potlačovány jakékoli zmínky o sexualitě, a teď přichází autor, který chce dokonce její projevy ukazovat na jevišti! Navíc je zde patrný kritický záměr obvinít společnost, školu i rodinu z tragických důsledků sexuální nevědomosti, v níž rodiče nechávají vyrůstat své děti. Není tedy divu, že cenzura označila hru za obscénní a její uvedení zakázala. Ještě téhož roku hra vyšla jako soukromý tisk ve Švýcarsku a Wedekindův věhlas skandálního autora se zvolna začal šířit. Zároveň tak začal jeho celoživotní boj s cenzurou, která v něm viděla pornografického autora a zakazovala jeho díla (dokonce i po jeho smrti).

Jakkoli Wedekind předběhl svou dobu, přece jen se dočkal zaslouženého úspěchu. Zahájila jej slavná premiéra *Procitnutí jara* v režii Maxe Reinhardta, která se konala 20. listopadu 1906 (patnáct let po napsání hry) v Berlíně (*Berliner Kammerspielen*).

aréna 91609

komorní scéna

28. října 2, 701 85 Moravská Ostrava

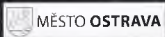
www.divadloarena.cz

Autorská práva k představení zastupuje DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura, Krátkého 1, Praha 9
Komorní scéna Aréna, příspěvková organizace zřizovaná a financovaná statutárním městem Ostrava.
Divadelní inscenace realizujeme za finanční podpory MK ČR

generální partner

SKUPINA ČEZ

mediální partner

hlavní partner

DNES program

ČESKÝ BIZNIS AS
OSTRAVA

partner

Děkujeme za zapůjčení bicí soupravy Roland prodejně hudebních nástrojů Jan Petro na Havlíčkově nábřeží u Sýkorova mostu - tel.: 596 113 012.

O tom, jak našeho autora vnímali tehdejší „slušní lidé“, vypráví Elias Canetti v autobiografické próze Zachráněný jazyk, když popisuje své náhodné setkání s Wedekindovým bratrem.

Tu jsem slyšel, jak velmi rozhodně říká – nevím už, jak na to přišla řeč - , že bratr byl vždycky černou ovčí rodiny, nikdo si nedovede představit, jak mu uškodil v jeho lékařské praxi. Řada pacientů prý ze strachu z bratra už nikdy nepřišla do jeho ordinace. Jiní se ptali: Jak je možné, že takový člověk je jeho bratrem. Doktor na to vždy odpovídal jedno a totéž: jestli ještě nikdy neslyšeli, že se někdo z rodiny nevyvede....Teď je bratr mrtvý, doktor by o něm mohl vyprávět věci, které by bratrův obraz v očích slušných lidí právě nevylepšily. Ale raději mlčí a říká si: dobře, že je po něm. Bylo by lepší, kdyby nebyl vůbec žil. Doktor tam stál, jistý a pevný, a mluvil s takovou zavilostí, že jsem k němu přistoupil, postavil se bez sebe hněvem před něho a řekl: „Ale vždyť to byl básník!“ „Právě proto!“ osopil se na mě doktor. „To jsou ty falešné vzory. Pamatuj si, mládenče, jsou dobří a špatní básníci. Můj bratr byl jeden z nejhorších. Lepší je, když se z člověka nestane vůbec žádný básník a vyučí se něčemu užitečnému!

